

Ugdymo gairės dvasininkams kaip OFS ir Jaupra dvasiniams asistentams

ĮVADAS

Generalinių dvasinių asistentų konferencijoje (CAS) buvo patobulintas dokumentas „Ugdymo gairės dvasininkams kaip OFS ir Jaupra dvasiniams asistentams“, kuris atsakyti į juntamą poreikį – pranciškonams, tiek dvasininkams, tiek pasauliečiams, geriau pasiruošti „kartu keliauti Viešpaties keliu“.

Visus pranciškonus vienija abipusis supratimas ir gyvas tarpusavio ryšys, nes jie visi priklauso tai pačiai dvasinei šeimai, kuri turi būti nuolat paremiama. Skirtingos šakos „gali ir turi suvienyti jėgas bendradarbiaudamos ir dalydamosi dovanomis, kad galėtų veiksmingiau dalyvauti Bažnyčios misijoje“¹. Šis dalijimasis dovanomis „neretai visai nelauktai ir vaisingai atskleidžia kai kuriuos charizmos aspektus ir ragina dvasingiau ją interpretuoti bei ieškoti joje naujų apaštalavimo paskatų“².

Pasauliečių pranciškonų ordino Regula ir Konstitucijos nuosekliai patvirtina priklausymą vienai dvasinei šeimai kartu su Pirmuoju ordinu (OFM, OFM Conv, OFM Cap) ir Trečiuoju reguliariniu ordinu (TOR), bei gyvo ir abipusio Ordinų bendravimo poreikį – einantį kartu su ganytojiško rūpesčio ir dvasinės asistencijos poreikiu iš Pirmojo ordino ir TOR.

Paskutinis Pasauliečių pranciškonų ordino Regulos skyrius išreiškia glaudų ryšį tarp OFS ir Pirmojo bei Trečiojo reguliarinio ordino.

*Konkretus bendrystės ir bendros atsakomybės ženklas tebūna skirtingų lygmenų Tarybų kreipimasis, remiantis Konstitucijomis, į keturių pranciškoniškųjų [vienuolinio] pašvęstojo gyvenimo šeimų, su kuriomis Pasauliečių brolija yra amžiams susieta, vyresniuosis, prašant tinkamų ir dvasiniam vadovavimui gerai pasirengusių brolių.*³

Pirmajam ordinui ir TOR patikėtas iššūkis paruošti „tinkamus ir dvasiniam vadovavimui gerai pasirengusius brolius“ yra labai svarbus. Būtų nesąžininga nei dvasininkų, nei pasauliečių brolių ir seserų atžvilgiu paskirti šiai dvasinės asistencijos tarnystei brolius be atitinkamo ugdymo, kurio jiems reikia, kad būtų „tinkami ir dvasiniam vadovavimui gerai pasirengę“.

OFS, Pirmąjį ordiną ir Trečiąjį reguliarųjį ordiną sieja esminis trijų dalių ryšys:

1. Bendra kilmė

Visus ordinus sieja ta pati kilmė, kylanti iš Pranciškoniškosios charizmos įkūrėjo šv. Pranciškaus Asyžiečio asmens ir jo charizmos.

2. Dalijimasis bendra charizma

OFS Regula kalba apie gyvą savitarpio bendrystę arba „darnią sąjungą“, kuri turi būti tarp pasauliečių ir visų kitų Pranciškoniškosios šeimos šakų, kad skirtingais būdais ir formomis perteiktų savo bendro Serafiškojo Tėvo charizmą Bažnyčios gyvenime ir misijoje.⁴

¹ Vita consecrata (VC) 54.

² VC 55.

³ OFS Regula 26.

⁴ OFS Regula 1.

3. Dvasinė ir ganytojiška pagalba

Remiantis šia bendryste bei laikantis senosios tradicijos, Pirmojo ordino ir TOR vyresnieji yra atsakingi suteikti dvasinę asistenciją OFS, kuri būtų vykdoma „tinkamų ir dvasiniam vadovavimui gerai pasirengusių“ brolių, taip pat organizuojant OFS brolių pastoracinius vizitus.⁵

OFS Generalinių kapitulų nurodymai

Pasauliečių pranciškonų ordinas, įpareigotas atnaujinti savo gyvenimą, ugdymą ir brolių organizaciją, turi remtis dvasine asistencija, kurią teikia ir dinamiškai koordinuoja kitos šakos, priklausančios vieną misiją turinčiai Pranciškoniškajai šeimai. „Pašvęstieji tegu prisimena, kad jie pirmiausia turi būti dvasinio gyvenimo žinovai, ir tegu tam ugdo savo brangiausią dovaną – dvasią“⁶.

1990 m. OFS Generalinė kapitula Fatimoje šią mintį išreiškė taip: „Viskas, kas susiję su tinkamu dvasinės asistencijos įgyvendinimu, reikalauja ypatingo ugdymo – ypatingo brolių pasirengimo teikti dvasinę pagalbą OFS. Šis pasirengimas turi būti sąžiningai vykdomas ir įtrauktas į visų brolių ugdymo programą (tiek pradinę, tiek nuolatinę). Net jei ir ne visi broliai yra ar bus dvasiniais asistentais, yra būtina, kad visi žinotų, suprastų ir pripažintų svarbų OFS vaidmenį jų pačių asmeninio pašaukimo įvykdymui“⁷.

1996 m. OFS Generalinė kapitula Romoje savo išvadose teigia: „CIOFS Prezidiumas, bendradarbiaudamas su nacionalinėmis tarybomis, įsipareigoja rasti laiko ir būdų skatinti dar gilesnį brolių ryšio su OFS ugdymą, kad padėtų broliams dar geriau įgyvendinti jų pasirinktą gyvenimo formą“⁸.

2002 m.. taip pat Romoje vykusio OFS Generalinė kapitula patvirtina, kad „turi būti skiriamas visas dėmesys Regulos nurodymams, kalbantiems apie asistentų, tiek dvasininkų, tiek pasauliečių, tinkamumą ir pasirengimą, reikšmingai įtraukiant atitinkamas istorines, teologines bei dvasines temas į pradinio ir nuolatinio ugdymo programą – pašvęstojo gyvenimo broliams ir seserims bei pasauliečiams“⁹.

Vyresniųjų atsakomybė

Vienuoliniai Pranciškonų ordinai, kuriuose taikoma *altius moderamen* nuostata, savo įstatuose ne tik pakartoja ir pabrėžia „darnios sąjungos“ principą, bet taip pat laiškais ir įvairiais kitais būdais nuolat ragino brolius augti pažinime ir OFS suvokime, kvietė tinkamai ruoštis kaip dvasiniams asistentams.

Generalinių ministrų konferencija 2002 m. Romoje patvirtino „OFS dvasinių asistentų statutą“ – į dvasinį ir ganytojišką rūpestį pasauliečiais pranciškonais nurodantį dokumentą, kurį turi žinoti kiekvienas brolis.

Dėl šios priežasties, čia pateiktos „Gairės“ buvo parengtos kaip pagalbinė priemonė, kuri galėtų būti panaudota įvairiems ugdymo planams ir veikloms bei leistų geriau suvokti OFS vietą Pranciškoniškojoje šeimoje, jo misiją Bažnyčioje bei pasaulyje, o taip pat tinkanti sistemingam pasirengimui tų, kurie pašaukti dvasinių asistentų tarnystei.

⁵ Plg. OFS Regula 26.

⁶ VC 55.

⁷ Plg. OFS Generalinės kapitulės išvados, Fatima 1990, CIOFS biuletenis, XII, N.2, 1990 p.6.

⁸ Plg. Koinonia, 1996, N.4; Dvasinės asistencijos statutas 5.4; OFS Konstitucijos 95.3.

⁹ Plg. Kapitulės aktai, p.210.

1. MOKYMO APIE OFS PROGRAMA

1.1. Pradinis ugdymas

A. Postulantatas

- Pranciškų, trijų Ordinų „įkūrėjas“.
- Istorija:
 1. Bendras įvadas apie Pranciškoniškąją šeimą;
 2. Pirmasis mažesniųjų brolių ordinas (OFM, OFM Conv, OFM Cap);
 3. Antrasis ordinas, Šv. Klaros seserys;
 4. Trečiasis „atgailos brolių ir seserų“ ordinas:
 - Pasauliečių pranciškonų ordinas (OFS, Pranciškoniškasis jaunimas);
 - Trečiasis reguliarusis ordinas, vyrų ir moterų;
 5. Kiti pranciškoniški judėjimai: pasauliečių institutai ir t.t.
- Patirtis:
 1. Ryšys su OFS brolija ir Jaupra;
 2. Pasauliečių pranciškonų apsilankymai ugdymo namuose;
 3. Postulantų apsilankymai pasauliečių brolijose;
 4. Bendras pagrindinių pranciškoniškų švenčių šventimas.

B. Noviciatas

- giliau pakartoti viską, kas buvo išdėstyta postulantato metu;
- bendros diskusijos apie visuotinį pašaukimą šventumui bei ypatingą dvasininkų pašaukimą, kartais daugiau dėmesio skiriant pasauliečių pranciškonų pašaukimui, kalbant apie dalijimąsi ta pačia charizma bei gyvą ir abipusį ryšį Bažnyčios misijoje „Eik ir atstatyk...“;
- diskusijos apie Pranciškoniškosios šeimos istoriją, įtraukiant atgailaujančiųjų vaidmenį ir Trečiojo ordino kilmę;
- Pirmojo, Antrojo ir Trečiojo ordinų Regulų skaitymas (1223 m. *Regula Bullata*; 1253 m. *Šv. Klaros Regula* ir 1263 m. popiežiaus Urbano Antrojo ordino *Regula*; 1978 m. Pauliaus VI OFS *Regula Seraphicus Patriarcha*; bei 1982 m. Jono Pauliaus II TOR *Regula Franciscanum vitae propositum*);
- „*OFS dvasinių asistentų statuto*“ pristatymas;
- patirtys: dalyvavimas susitikimuose su pasauliečių brolijomis, bendros maldos momentai, įvairių svarbių pasauliečių brolių įvykių šventimas.

C. Post-noviciatas:

- Pranciškoniškosios šeimos istorija, įtraukiant OFS ir jo vystymąsi amžių bėgyje; Ordino dabartis ir išplitimas konkrečioje šalyje; ryšiai tarp Pirmojo ordino ir TOR; naujų kongregacijų kilimas iš OFS;
- OFS prigimtis, identitetas, struktūra ir organizacija, atsižvelgiant į naująją Regulą ir Konstitucijas, pabrėžiant jo esminę pasaulietinę prigimtį ir vienybę;
- pabrėžti Bažnyčios kaip „Dievo tautos“ ir kaip bendruomenės viziją (plg. LG, GS, Baigiamasis 1985 m. Sinodo dokumentas);
- gilinti tikinčiųjų pasauliečių vaidmens suvokimą, dvasininkų ir pasauliečių, pašvęstojo gyvenimo asmenų ir pasauliečių bendros atsakomybės ir bendradarbiavimo Bažnyčios misijoje supratimą (plg. *Evangeliū nuntiandi*, *Christifideles laici*, *Generalinių ministrų laiškas dėl pasauliečių pranciškonų*);

- socialinės Bažnyčios doktrinos studijos (nuo *Rerum novarum* iki dabar), ypatingą dėmesį kreipiant į pasauliečių atsakomybę;
- OFS dvasinės asistencijos ir pastoracijos kilmės, dvasinių asistentų kolegialumo ir identiteto suvokimo gilinimas, atidžiai studijuojant „OFS dvasinių asistentų statutą“;
- skaitiniai: *Regula non Bullata* (1221), *Memoriale propositi* (1221), Nikolajaus IV *Supra Montem* (1289), Leono XIII *Misericors dei Filius* (1883) ir Pauliaus VI *Seraphicus Patriarcha* (1978);
- bendrų pastoracinių patirčių perteikimas per dvasinius asistentus ir dalyvavimą vietinių brolių susirinkimuose, maldose ir įvairių svarbių pasauliečių brolių įvykių šventime.

Svarbu neužmiršti, kad šiame skyriuje paminėti pasiūlymai neturėtų būti pateikti vien kaip papildoma ugdymo programų medžiaga, tačiau turi būti įtraukti į ugdymo mokymo planą kaip dalis istorijos, dvasingumo, ekleziologijos, socialinės doktrinos ir kitų temų.

1.2. Nuolatinis ugdymas

Remiantis bendra charizma ir kaip liudijimo ženklas Bažnyčiai, turėtume sukonkretinti „darnią sąjungą“, derindami Pirmojo ordino ir TOR *Konstitucijų*, ir *Generalinių įstatų* bei OFS *Generalinių konstitucijų* tikslus:

- planuoti ir kartu švęsti pagrindines liturgijas, akcentuojant pranciškoniškas šventes, bei išgyventi bendros maldos patirtį;
- numatyti ir organizuoti bendras labdaros ir socialines pastoracines veiklas, imtis „drąsių“ iniciatyvų, atsiliepiant į vietos bendruomenės poreikius ir laiko ženklus;
- numatyti laiką broliams ir pasauliečiams kartu studijuoti pasauliečių teologijos dokumentus (płg. 8.3);
- organizuoti bendrus susitikimus, asamblėjas, išvykas, rekolekcijas ir dvasines pratybas;
- įtraukti pasauliečius pranciškonus į ugdymo laiką ir į kapitulų šventimą tiek per pranešimus, tiek per asmeninius liudijimus.

2. DVASINIŲ ASISTENTŲ UGDYMAS

Yra svarbu, kad nauji dvasiniai asistentai turėtų galimybę pasiruošti šiai ypatingai tarnystei OFS. Provincijos, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu organizuojamų dvasinių asistentų parengimo kursų nebūtų per daug. Kursams galima paimti temas, išvardintas ankstesniame skyrelyje apie pradinį ugdymą, arba pridėti šias:

- OFS istorija ir ištakos;
- Specifinio OFS identiteto suvokimas;
- OFS ir ekleziologija;
- Pasauliečių pranciškonų dvasingumas;
- Pasauliečiai pranciškonai Bažnyčioje ir visuomenėje;
- OFS pranciškoniškos vertybės;
- Brolių ryšio su OFS ugdymas;
- Praktiniai dvasinės asistencijos OFS aspektai;
- OFS, Pranciškoniškasis jaunimas ir Pranciškučiai;
- Ne-nariai, norintys prisijungti prie vietinės OFS brolijos, ir šv. Pranciškaus draugai;

2.1. Atnaujinimas

Tolesniam dvasinių asistentų atsinaujinimui yra siūloma:

- kasmetiniai ugdymo kursai, pranešimai apie dvasinę asistenciją, orientuojantis į specifines problemas, su kuriomis susiduria OFS;
- atidus kitų Ordinų žurnalų, laiškų ir pranešimų, susijusių su OFS ir dvasine asistencija tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu, skaitymas;
- išsąmoninimas ir pasidalijimas dvasinių asistentų programomis ir iniciatyvomis visuose lygiuose (tarptautiniame, nacionaliniame, regioniniame ir vietiniame).

3. ATSAKINGIEJI

3.1. Generaliniai ir provincijų ministrai:

- skatina savo brolių susidomėjimą OFS bei dvasininkų ir pasauliečių pranciškonų bendrystę;
- skatina ugdytojų ugdymą ir dvasininkų domėjimąsi OFS ir Jaupra;
- prižiūri, kad OFS ir Jaupra užimtą atitinkamą vietą pradinio ir nuolatinio brolių ugdymo programose;
- artimai susipažįsta su OFS ir JauPra situacija, juos lankant su broliais, kapitulų metu bei skiria ypatingą dėmesį OFS ir Jaupra dvasinės asistencijos kokybei.

3.2. Dvasiniai asistentai:

- pirmieji skatina, organizuoja ir vadovauja kursams bei seminarams, pasitarę su dvasiniais vyresniaisiais ir ugdymo vadovais;
- atpažįsta ugdytojus, dvasininkus ir pasauliečius, gerai pasirengusius tinkamam brolių ugdymui visuose lygiuose;
- drąsina ir veda į OFS patirtį, ypač laikinųjų įžadų brolius;
- pastoracinių vizitų metu kontaktuoja su vienuolių ugdymo namais, kad suteiktų informacijos apie pasauliečių pranciškonų gyvenimą ir misiją Bažnyčioje bei visuomenėje.

3.3. Vienuolių ugdytojai:

- žino kaip jauniems dvasininkams parodyti sekimo Kristumi grožį ir vertę charizmos, kuria dalijamasi kartu su OFS;¹⁰
- pasiūlo sąlygas nuolat ugdyti ištikimybę Pranciškoniškosios šeimos charizmai ir misijai;¹¹
- „turi būti prityrę Dievo ieškotojai, kad galėtų vadovauti ir kitiems, tuo keliu einantiems“¹² – pasauliečiams pranciškonams.

4. METODOLOGINIAI PASIŪLYMAI

4.1. Patirtimi pagrįsti metodai

Patirtimi pagrįsti metodai turėtų būti taikomi visuose ugdymo lygiuose: į ugdymo programas reikalinga įtraukti tinkamai apmąstytas konkrečias patirtis.

¹⁰ Plg. VC 66.

¹¹ Plg. VC 65.

¹² VC 66.

4.2. Ugdymo bendradarbiavimas:

- ugdymo tarnystė geriausiai vystoma komandoje;
- komandą sudaro dvasininkai ir pasauliečiai OFS ugdytojai bei kiti Pranciškoniškosios šeimos nariai;
- keitimasis idėjomis bei ugdymo medžiaga skatinamas tiek tarp tos pačios kalbinės grupės ugdytojų, tiek tarp skirtingomis kalbomis kalbančių regionų.

4.3. Ugdymo bendradarbiavimas:

- rekomenduojamos bendros programos įvairių lygių Pranciškoniškosios šeimos ugdymiesiems.

4.4. Nuotolinis ugdymas:

- nuotolinis ugdymas, kursai susirašinėjimo būdu, diskusijų grupės ar kiti būdai gali būti taikomi siekiant praturtinti ir pagilinti visų lygių ugdymo programas;
- nauji komunikacijos būdai, tokie kaip internetas ar elektroninis paštas, suteikia naujų galimybių bendradarbiauti, ugdant asmenis ar grupes.

4.5. Ugdymo medžiaga:

- tiek nacionaliniai, tiek regioniniai asistentai yra skatinami rinkti ir nuolat atnaujinti OFS dvasinių asistentų ugdymui naudojamą medžiagą: šaltinius, dokumentus, Bažnyčios mokymo tekstus, dvasinių asistentų statutą, vadovėlius, užrašus, istorinius šaltinius, žurnalus, įvairias publikacijas, plakatus, lankstinukus, vaizdo ir garso kasetes, internetinius puslapius ir t.t.
- ši medžiaga turi būti laisvai prieinama ugdytojams ir kitiems broliams;
- instrukcijos ir vadovėliai turi būti arba atnaujinti, arba sukurti ten, kur jų nėra;
- skatinamas broliškas bendradarbiavimas ir dalijimasis ugdymo resursais tarp skirtingų kalbinių ir geografinių regionų, ypač ten, kur trūksta medžiagos ar dokumentų vertimų.

IŠVADOS

Pirmojo ordino ir TOR Konstitucijos aiškiai nurodo, kad pilna Pranciškoniškosios charizmos išraiška reikalauja dinamiško brolių santykio su pasauliečiais pranciškoniais. Pavyzdžiui, brolių kapucinų Konstitucijų 95 straipsnis sako: „Pranciškoniškoje šeimoje ypatingą vietą užima Pasauliečių pranciškonų ordinas, kuris yra tos pačios dvasios ir ją ugdo, todėl būtinas pranciškoniškai charizmai papildyti“. Šis straipsnis ir panašios ištraukos iš kitų Ordinų įstatų pabrėžia „darnios sąjungos“ principą arba gyvybingą tarpusavio sąveiką, kuri minima Pasauliečių pranciškonų ordino Reguloje.¹³ Verta paminėti, kad dvasinė asistencija, kurią broliai teikia OFS, turi esminį vaidmenį pilnai įgyvendinant Pranciškoniškąją charizmą. Visiems broliams privalu užtikrinti, kad ši asistencija būtų geriausia, kokia tik gali būti suteikta OFS ir Jaupra brolijoms, o kartu ir pačiai jų Ordinų esmei.

¹³ Plg. OFM Conv Konstitucijos 114:2; OFM Konstitucijos 60; TOR Konstitucijos 157 ir OFS Regula 1.